

LIIKENNEVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/1998 vp

Hallituksen esitys ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä syyskuuta 1998 lähettänyt liikennevaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 113/1998 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö Reino Lampinen ja hallitussihteeri Maija Audejev, liikenne-ministeriö
- lainsäädäntöneuvos Martti Simola, oikeus-ministeriö
- yksikön päällikkö Pauli Lappalainen ja apulaisjohtaja Kari Wihlman, Ajoneuvohallintokeskus

- professori Olli Mäenpää, Helsingin yliopisto
- osaston johtaja Leena Tervonen, Liikennevaikutuskeskus
- kuljetusasiantuntija Olli Heikkinen, Suomen Kuorma-autoliitto
- toimitusjohtaja Heikki Kääriäinen, Linja-autoliitto
- toimitusjohtaja Lauri Säynäjoki, Suomen Taksiliitto
- toimitusjohtaja Lasse Korppi, Suomen Autokatsastus Oy
- toimitusjohtaja Pasi Tenho, Yksityisten Katsastustoimipaikkojen Liitto
- toimitusjohtaja Veikko Louhisuo, varatuomari Risto Kotilainen ja hallintonsuostaja Eila Lohilahti, Itä-Helsingin Autokatsastus Oy..

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi lait ajoneuvojen katsastusluvista ja ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta. Ajoneuvojen katsastustehvät hoidettaisiin edelleen toimiluvan nojalla. Katsastustoiminnasta vastaavilta ja katsastuksia suorittavilta henkilöiltä edellytettäisiin nykyisen peruskoulutuksen lisäksi lisäkoulutusta, josta otettaisiin keskeisimmät säännökset lakiin.

Toimiluvan haltija olisi voimassa olevan lain mukaisesti velvollinen katsastamaan kaikkien ajoneuvoluokkien ajoneuvoja. Luvanhaltija voisi kuitenkin saada oikeuden perustaa sivutoimipisteitä, joissa katsastettaisiin vain kevyitä ajoneuvoja. Sivutoimipiste voisi toimia sellaisella seudulla, jossa ei ole varsinaista katsastustoimipaikkaa. Katsastustoiminnan laadun varmistamiseksi toimiluvan haltijan yleisiin edellytyk-

siin ja valvontaan liittyviä säännöksiä sekä katsastustoiminnassa havaittujen puutteiden johdosta toteutettavia toimenpiteitä koskevia säännöksiä tarkistettaisiin.

Ajoneuvojen rekisteröintitoiminnan harjoittamisen sääntely erotettaisiin katsastustehtävien sääntelystä ja säädettäisiin kokonaan uusi laki ajoneuvojen rekisteröintitoiminnasta. Ajoneuvohallintokeskus vastaisi nykyiseen tapaan rekisteröintitoiminnasta, mutta järjestäisi rekisteröintitehtävät hoidettavaksi sopimus pohjaisesti hankkimalla toimintaan tarvittavia palveluita niiden tuottajilta (sopimusrekisteröijä).

Tarkoitus on, että sopimusrekisteröijät hoitaisivat nykyisin katsastus- ja rekisteröintitehtävien toimiluvan nojalla hoidettavat rekisteröintitehtävät ja niin sanotun suorarekisteröinnin. Lisäksi Ajoneuvohallintokeskus voisi itse hoitaa osan rekisteröintitehtävistä.

Ehdotettu laki sisältäisi keskeiset säännökset rekisteröintitoiminnan järjestämisestä ja sopimusrekisteröijien rekisteröintitoiminnassa noudatettavasta menettelystä. Sopimusrekisteröijälle asetettaisiin yleiset edellytykset. Myös yksityisen sopimusrekisteröijän olisi rekisteröintitehtävissä noudatettava hallintotoiminnan keskeisiä säännöksiä. Ajoneuvohallintokeskuksen olisi järjestettävä rekisteröintitehtävien hoitaminen siten, että rekisteröintipalvelujen vaivaton saatavuus turvataan koko maassa. Esitykseen sisältyvät lisäksi ehdotukset tieliikenteen tietojärjestelmästä annetun lain, tieliikennelain 84 §:n sekä ajoneuvohallintokeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 1999 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivästä maaliskuuta 1999.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Liikennevaliokunta pitää erittäin tärkeänä, että esitetyssä ajoneuvojen katsastuslupia koskevassa laissa kaikille turvataan mahdollisuus ajoneuvojen katsastamiseen kohtuullisella etäisyydellä olevalla toimipaikalla. Toimipaikkaverkon on oltava kattava koko maan alueella. Sen lisäksi, että toimiluvan haltija olisi velvollinen katsastamaan kaikkien ajoneuvoluokkien ajoneuvoja, liikennevaliokunta pitää erityisen tärkeänä, että Ajoneuvohallintokeskus voi myöntää toimiluvan haltijalle myös oikeuden perustaa katsastustoimipaikalta hoidettavia sivutoimipisteitä, jos seudun katsastuspalveluiden tarjonta muuten voisi jäädä puutteelliseksi.

Valiokuntakäsittelyn aikana on kiinnitetty huomiota yrittäjän oikeusturvaan katsastustoi-

minnassa. Arvostelu on kohdistunut lähinnä ajoneuvojen katsastuslupia koskevan lakiehdotuksen 21 §:ään luvanhaltijan kuulemisen osalta.

Liikennevaliokunta toteaa, että Ajoneuvohallintokeskus on valtion hallintoviranomainen. Ajoneuvohallintokeskuksen on toiminnassaan noudatettava hallintomenettelylakia (598/1982), jollei laissa toisin säädetä. Koska ehdotetun uuden lain 21 §:ssä eikä muuallakaan ole sanotunlaista poikkeusta säädetty, on Ajoneuvohallintokeskuksen sovellettava hallintomenettelylakia. Ajoneuvohallintokeskuksen on siten sovellettava myös hallintomenettelylain 15 §:n asianosaisen kuulemista koskevia säännöksiä. Tätä ei muuta se, että olennaisten puutteiden tai väärinkäytösten ilmetessä katsastustoiminnan ei voida antaa jatkua kovin pitkään, vaan siihen on voitava puuttua. Hallintomenettelylain perusteluiden mukaan asianosaisen kuulematta jättäminen asian kiireellisyyden takia voi olla välttämätöntä asioissa, jotka koskevat henkeen, terveyteen tai omaisuuteen kohdistuvan vaaran poistamista taikka yleisen järjestyksen ylläpitämistä. Liiken-

nevaliokunta huomauttaa, että yleisen hallinto-periaatteen mukaista kuulemisvelvollisuutta ei tällöinkään voi laiminlyödä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikennevaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomina.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pauli Saapunki /kesk
vpj. Esko-Juhani Tennilä /va-r
jäs. Klaus Bremer /r
Tarja Filatov /sd
Seppo Kanerva /kok
Kalevi Lamminen /kok
Suvi Lindén /kok
Kari Myllyniemi /kesk
Raimo Mähönen /sd
Tero Mölsä /kesk

Tuija Maaret Pykäläinen /vihr
Jorma Rantanen /sd
Pauli Saapunki /kesk
Pekka Saarnio /vas
Esko-Juhani Tennilä /va-r
Helena Vartiainen /sd
Raimo Vistbacka /ps
vjäs. Esa Lahtela /sd
Tauno Pehkonen /skl.

VASTALAUSE

Perustelut

Liikennevaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen ajoneuvojen katsastusten ja rekisteröintien järjestämistä koskevan lainsäädännön uudistamiseksi perusteellisesti ja hyväksynyt sen lähes muutoksitta. Valiokuntakäsittelyn aikana on mielestämme aivan oikein kiinnitetty erityistä huomiota katsastuslupia koskevan lakiehdotuksen 21 §:ään ja korostettu sen kohdalla Ajoneuvohallintokeskuksen velvollisuutta soveltaa hallintomenettelylakia (598/1982). Erityisesti on painotettava sitä, että kaikkia luvanhaltijoita kohdellaan tasavertaisesti valvonnassa ja mahdollisissa katsastustoimintaan liittyvissä puutteellisuus- ja väärinkäytöstopauksissa.

Emme voi kuitenkaan kaikilta osin yhtyä valiokunnan enemmistön kantaan 1. lakiehdotuksen 15 §:n osalta. Valiokunnan esittämässä muodossa sivutoimipisteiden katsastus rajoitetaan koskemaan vain ajoneuvoja, joiden kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia. Käsityksemme mukaan on toimiluvan haltijan oma asia, minkä-

laisen varustelutason hän sivutoimipisteeseensä rakentaa. Asianomaisen pykälän perustelut tuntuvat varsin oudoilta, kun niissä todetaan: "Jos toimipisteessä olisi mahdollista katsastaa myös raskaita ajoneuvoja, sille voisi hakea ja tulisi myös myöntää varsinainen toimilupa." Toteutuessaan valiokunnan mietinnön kanta aiheuttaisi vain ylimääräistä byrokratiaa ja vielä, kun se ei kuulu millään tavoin varsinaiseen katsastustoimintaan. On otettava huomioon, että sivutoimipisteen perustamisoikeuden haltijalla on kuitenkin jo varsinainen katsastustoimipaikka eli toimilupa päätoimipaikkaan.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset 2.—4. hyväksytään muuttamattomina, ja

että 1. lakiehdotus hyväksytään seuraavasti:

1.

Laki

ajoneuvojen katsastusluvista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—14 §
(Kuten LiVM)

15 §

Sivutoimipiste

Ajoneuvohallintokeskus voi antaa toimiluvan haltijalle poikkeustapauksessa oikeuden perustaa katsastustoimipaikalta hoidettavan sivutoi-

mipisteen, jos seudun katsastuspalveluiden tarjonta muutoin jää puutteelliseksi. (*Poist.*) Muutoin sivutoimipistettä koskevat soveltuvien osin katsastustoimipaikkaa koskevat säännökset.

(2 ja 3 mom. kuten LiVM)

16—29 §
(Kuten LiVM)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1998

Raimo Vistbacka /ps

Tauno Pehkonen /skl